

SLOVENSKA KNJIŽEVNOST PO OBDOBJIH

PROTENSTATIZEM: - Prvi slov knjigi: ABECEDNIK – KATEKIZEM (Trubar)
- prizadevanja da bi se slovenščina uveljavila v vseh oblikah(knjige, šole....)

- PRIMOŽ TRUBAR (duhovnik) ABECEDNIK – KATEKIZEM , PROTI ZIDAVI CERKVA
- JURIJ DALMATIN – prevedel SVETO PISMO v slov. Naslov BIBLIJA (temelj slov. umetnosti)
- ADAM BOHORIC (šolnik)- ZIMSKE URICE – PRVA SLOV. SLOVNICA, pisana v LATINŠČINI

RAZSVETLJENSTVO 18.st :

- Prizadevanja za skupni ter posameznikov napredek na temelju človekovih pravic in razuma
- Prizadevanja proti zidavi cerkva ter vplivu cerkve v šolstvo ter politiko
- Skrb za uveljavljanje slovenščine na vseh področjih javnega življenja

- BARON ŽIGA ZOIS (podjetnik, izobraženec)zbiral je slovenske razsvetljence in jih spodbujel k ustvarjanju v slovenščini (načrtovali so slov. Slovnico, slovar slo. Jezika...), podpiral jih je tudi finančno.

- VALENTIN VODNIK- DRAMILO(član zoisovega krožka)

- ANTON TOMAŽ LINHRT- TA VESELI DAN ali MATIČEK SE ŽENI (član zoisovega krožka)

ROMANTIKA 1830: - usmerjenost v človekovo notranjost, čustva zlasti ljubezen
- domišljija, izmišljen svet, nenavdnost
- Črno-bela karakterizacija oseb, polepšvanje, idealizacije oseb ter dogodkov
- Zanimanje za narodovo preteklost
- Izpovedovanje
- Razočaranje nad stvarnostjo

- FRANCE PRAŠEREN- SONETNI VENEC, KRST RI SAVICI(začetnik slovenske romantike,dosegel evropsko raven lirike in poezije, glavni čkan Kranjske čebelice)

- MATIJA ČOP (znanstveno proučevanje književnosti)

- JERNEJ KOPITAR

REALIZEM: - usmerjanje v zunanji, stvarni svet, poudarjeno je razumsko dojetanje
- snov – stvarnost z naravnimi in družbenimi zakoni
- osebe in dogodki so prikazani objektivno brez polepševanja
- pripovedništvo oz
- epika ima prednost pred liriko, prevladujeta roman in novela

- FRAN LEVSTIK – POTOVANJE OD LITIJE DO ČATEŽA, MARTIN KRPAN

- JOSIP JURČIČ – DOMEN, DESETI BRAT

- JANKO KERSNIK – AGIGATOR, KMETSKA SMRT

- IVAN TAVČAR – V ZALI

- MODERNA:**
- čustvo pomembnejše od razuma
 - subjektivnost pomembnejša od objektivnosti

MODERNO DELIMO NA:

- **NOVA ROMANTIKA** obuja vrednote stare romantike (čustva, mističnost...)
- **DEKADENCA** pojavila se je ob koncu 19 stoletja (poudarjanje čutnosti, razdvojenost, pesimizem, živčna občutljivost, opolzkost)
- **SIMBOLIZEM** predstavlja: odmaknjenost od resničnosti, beg v sanje, misticizem, poudarjanje čiste lepote, uporaba simbolov, ki so po večini dvoumni in nejasni.
- **IMPRESIONIZEM** poudarja; trenutno doživetje, osebni vtis

LITERARNE OBLIKE:

- **LIRIKA** ljubezenske, razpoloženske, miselne, domovinske, socialne in religiozne pesmi ali krajše pesmi ali soneti.
- **PRIPovedNIŠTVO** povest, roman, predvsem pa črtica
- **DRAMATIKA** prav v tem obdobju je dramatika doživela umetniški vzpon. Značilne pesmi, pripovedništvo.

- DRAGUTIN KETTE – SPOMINI
- JOSIP MURN ALEKSANDROV - NEBO, NEBO – EPITAF
- OTON ŽUPANČIČ – Z VLAKOM
- IVAN CANKAR – KOSTANJ POSEBNE SORTE – KRALJ NA BETAJNOVI (drama)

EKSPRESIONIZEM (po 1 svet vojni)

- iztis notranjega, subjektivnega, umetnikovega doživetja, njegovega psihičnega stanja, stisk
- poudarjanje mističnega, notranjega bistva
- teme: osamljenost, smrt, usoda, človečnost, pravičnost, stiska, svoboda, konec civilizacije in začetek novega človeštva
- vizije videnja prihodnosti
- pogosti motivi: strah, groza smrt

- SREČKO KOSOVEL – RDEČI ATOM, OTOŽJE

- SOCIALNI REALIZEM** - izpostavlja človekov položaj v družbi
- opozarja na krivično družbeno ureditev
 - mali človek (tipična knjižna oseba)
 - opazovanje in analiziranje tipičnih družbenih pojavov
 - pripovedništvo in dramatika sta pred liriko (roman, novela, drama)

- PREŽIHOV VORANC – SAMORASTNIKI (novela)

KNJIŽEVNOST V DRUGI SVETOVNI VOJNI

- tema: ljubezen v času vojne
- trpljenje
- svoboda naroda

- KAREL DESTOVNIK KAJUH – BOSA POJDIVA DEKLE, OBSOREJ

ŠE ŽIVEČI PESNIKI TER PISATELJI:

- TONE PAVČEK – PESEM O ZVEZDAH
- JANEZ MENART – PODEŽELSKI PLAKAT
- FRAN MILČINSKI, JEŽEK – AKCIJA PRIŽIGANJA LUČI
- FLORJAN LIPUŠ – ZMOTE DIJAKA TJAŽA
- PAVLE ZIDAR – SVETI PAVEL
- SVETLANA MAKAROVIC – ZELENJURIJ